

MESTNA OBČINA NOVA GORICA
ŽUPAN

Številka: Uradno/2002

Datum: 11.4.2002

MESTNEMU SVETU

ZADEVA: Odlagališče nizko in srednje radioaktivnih odpadkov

Mestnemu svetu Mestne občine Nova Gorica posredujem v obravnavo gradivo v zvezi z izhodišči potencialnih območij za iskanje lokacije za odlagališče nizko in srednje radioaktivnih odpadkov za celotno državo.

V postopku določitve območja odlagališča radioaktivnih odpadkov mora svoje mnenje o tem podati tudi lokalna skupnost, ki sodi v izhodiščno potencialna območja za iskanje lokacije odlagališča.

Mestnemu svetu Mestne občine Nova Gorica predlagam, da o tem vprašanju zavzame stališče.

ŽUPAN
Črtomir Špacapan

Odlagališče nizko in srednje radioaktivnih odpadkov – razvojna priložnost

V naši državi imamo jedrski objekt Nuklearno elektrarno v Krškem (NEK), ki proizvaja približno 40% vse električne energije v Sloveniji. Električna energija kot strateška oskrba s t.t. nekoristnimi radioaktivnimi odpadki. Za te odpadke moramo ustrezno poskrbeti, da ne bodo ogrožali okolja in ljudi. Radioaktivni odpadki pa vsakodnevno nastajajo tudi pri uporabi v medicini, industriji in raziskavah.

V Sloveniji je bila leta 1991 ustanovljena Agencija za radioaktivne odpadke (v nadaljevanju ARAO) z nalogo, da trajno poskrbi za vse radioaktivne odpadke, ki nastajajo v Sloveniji. To smo dolžni storiti, saj ne moremo prelagati bremena aktivnosti, ki so koristile nam, na prihodnje generacije.

V sami NEK nastajajo nizko, srednje in visoko radioaktivni odpadki, naša naloga pa je, da v prvem koraku poskrbimo za nizko in srednje radioaktivne odpadke (NSRAO). Za vse radioaktivne odpadke velja, da njihova radioaktivnost s časom pojema. NSRAO tako po 300 letih postanejo nenevarni oz. postane njihova radioaktivnost primerljiva z navadnim okoljem. Za ta čas jih moramo varno odložiti – izolirati od okolja in živih bitij.

To zagotovimo tako, da jih obdamo z umetnimi in naravnimi pregradami. Ustrezna zasova odlagališča, ki jo zagotovimo z umetnimi pregradami, onemogoča širjenje radioaktivnih snovi iz odpadkov v okolje. Izbira primerne lokacije, ki služi kot naravna pregrada, pa dodatno preprečuje stik vode z odpadki. Izvedba odlagališča je možna na površini ali pod zemljo.

Sedaj iščemo lokacijo za trajno odložitve NSRAO. Agencija ARAO je pripravila karto izhodiščnih potencialnih območij za iskanje lokacije za odlagališče za celotno državo. Karta je izdelana izključno na osnovi geoloških lastnosti, ki zagotavljajo za odlaganje varno naravno okolje – to so za vodo slabo propustne kamnine. Te geološke lastnosti se ne bodo spreminjale v obdobju nekaj sto let, za katerega moramo odpadke izolirati od okolja in ljudi. Na karti so skupaj prikazana izhodiščna območja tako za površinsko kot tudi za podzemno odlaganje.

Na območju občine Nova Gorica se ta območja raztezajo predvsem na južnem in severovzhodnem območju občine oziroma večinoma tam, kjer se nahajajo plasti za vodo neprepustnega fliša. Ta območja so bila identificirana zgolj na podlagi obstoječih podatkov, dejanska geološka primernost morebitnih lokacij znotraj teh območij pa bi morala šele biti dokazana in potrjena s kasnejšimi terenskimi raziskavami.

Primerna geologija je le en vidik (varnosti), ki pogojuje umeščanje odlagališča v prostor, za končno umestitev pa bodo ključni predvsem vidiki javnega interesa (vplivi na okolje, raba tal, varovanje naravne dediščine in naravnih virov, poseljenost). Seveda je pri nadaljnjem vrednotenju izhodiščnih območij potrebno upoštevati te vidike ob sodelovanju in vključevanju javnosti v odločitveni postopek. Še pred tem je treba preveriti interes, pričakovanja in predloge javnosti glede sodelovanja oz. soodločanja o nadaljnjem preverjanju izhodiščnih območij na njihovem območju. Le ustrezen način obravnave vplivov odlagališča na regionalni in lokalni razvoj, vpliva posega na okolje, njegovih ekonomskih in funkcionalno-tehničnih vidikov lahko vodi k družbeni sprejemljivosti objekta.

Za nadaljevanje postopka izbora lokacije so zelo pomembna zagotovila javnosti o poštenosti postopka. Le-te ne zagotavlja samo mediator kot neodvisni posrednik med javnostjo in investitorjem posega, ampak tudi:

- Možnost najemanja neodvisnih strokovnjakov (lokalna skupnost prejme za to od investitorja potrebna sredstva in sama odloča o izbiri strokovnjakov);
- Sodelovanje v odločitvenem procesu, nobene končne odločitve ni moč sprejeti mimo javnosti;
- V celotnem postopku pridobivanja soglasja ima lokalna skupnost možnost izstopiti iz postopka;
- Lokalna skupnost bo izločena iz postopka, če vsi kriteriji, ki jih je potrebno upoštevati za izgradnjo varnega odlagališča, ne bodo izpolnjeni;
- Lokalna skupnost sama predlaga višino nadomestila zaradi omejitve rabe prostora, njihov predlog je osnova za pogajanje o višini nadomestila.

Zagotovila javnosti o varnosti načrtovanega posega:

- Upoštevanje mednarodnih priporočil ter tujih izkušenj;
- Upoštevanje relevantne zakonodaje s področja jedrske varnosti in varstva pred sevanji ter varstva okolja;
- Nadzor investitorja s strani upravnih organov oziroma njihovih inšpekcijskih služb;
- Monitoring objekta med njegovim obratovanjem in po zaprtju.

Razvojne priložnosti, ki jih prinaša takšen objekt?

- Izgradnja objekta terja dodatno infrastrukturo, ki bo koristila celotni lokalni skupnosti (cesta, železnica, elektrika, vodovod, odvodnjavanje, telekomunikacije itd.)
- Zaposlovanje: v času izgradnje do 100 zaposlenih, v času uporabe objekta se število razpolovi;
- Nadomestilo lokalni skupnosti zaradi omejitve rabe prostora, raba teh sredstev je namenska v korist celotne lokalne skupnosti;
- Dodatna podpora investitorja v razvoj lokalnega turizma, možno bo uvesti novo gospodarsko dejavnost (strokovni turizem);
- Zunanja ureditev objekta bo usklajena z urbanističnimi zahtevami kraja.

Margareta Jeraj Kunc
Mediatorica